

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงพื้นบ้านของ
ขวัญจิต ศรีประจันต์
ชื่อผู้เขียน : นางสาวชนพร พิทักษ์อุปถัมภ์
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : ไทยศึกษา
ปีการศึกษา : 2542

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

1. รศ.บุปผา บุญทิพย์	ประธานกรรมการ
2. รศ.เสาวลักษณ์ อนันตสานต์	
3. นายเอนก นาวิกมูล	

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผลงานเพลงพื้นบ้านของ ขวัญจิต ศรีประจันต์ โดยศึกษาถึงชีวประวัติของขวัญจิต ศรีประจันต์ ในฐานะที่เป็น ศิลปินแห่งชาติ ศึกษาถึงความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซว เพลงฉ่อย วิเคราะห์แง่คิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคมไทยและโลกทัศน์ที่ปรากฏในผลงานเพลง พื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์ วิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษาในผลงานเพลงพื้นบ้าน ของขวัญจิต ศรีประจันต์

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. 2542 โดยเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ สำหรับข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์และบันทึกเสียง การสังเกต ส่วนข้อมูล ทุติยภูมิได้แก่บทเพลงพื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์ ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์ อักษรและแถบบันทึกเทปเสียง รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นแม่เพลงพื้นบ้านที่มีความสามารถ มีปฏิภาณไหวพริบและมีพรสวรรค์ ทั้งในการประพันธ์และการแสดงเพลงอีแซวและ เพลงฉ่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงอีแซว สำหรับการประพันธ์เพลงนั้นแม้ว่าขวัญจิต ศรีประจันต์ ไม่มีการศึกษาสูงแต่ก็สามารถประพันธ์เพลงได้ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และการว่ากลอนสด ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วและมีความไพเราะ ส่วนด้านการแสดงเพลง พื้นบ้านถือได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถและมีกลวิธีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้มุขตลก การคัน การใช้น้ำเสียงทำทางและการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป

ความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซวและเพลงฉ่อย กล่าวได้ว่าเพลง อีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเพลงที่เกิดหลังสุด อายุไม่เกิน 100 ปี มีลำดับขั้นตอนการเล่นเพลงเหมือนเพลงฉ่อย เพราะยึดถือเพลงฉ่อยเป็นต้นแบบ แต่ เพลงอีแซวมีจังหวะเร็วกว่าเพลงฉ่อย ส่วนเพลงฉ่อยมีจังหวะกำลังดีไม่ช้าไม่เร็ว มีอายุ มากกว่า 100 ปี ทั้งเพลงอีแซวและเพลงฉ่อยมีลักษณะเป็นการแสดงพื้นบ้านที่เป็นอาชีพ

การสร้างสรรค์บทเพลงในด้านเนื้อหา พบว่า มีเนื้อหาที่สะท้อนแง่คิดเกี่ยวกับ วัฒนธรรมและสังคมไทยอย่างเด่นชัดหลายแง่มุม เพราะขวัญจิตมีความสามารถในการ ประพันธ์และความฉับไวในความคิด โดยจะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม มาประยุกต์แต่งไว้ในบทเพลง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สังคม หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็ตาม และสามารถบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ได้

สำหรับโลกทัศน์พบว่าขวัญจิต ศรีประจันต์ ให้ความสำคัญต่อโลกทัศน์ที่มีต่อ มนุษย์ เพราะว่าการดำเนินชีวิตในสังคมต้องเกี่ยวข้องกับมนุษย์ แต่ก็ไม่ละเลยที่จะกล่าว ถึงโลกทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติว่าเป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อมนุษย์ และทุกคนควรช่วยกัน รักษาธรรมชาติไว้ ส่วนโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ดำรง ชีวิตได้อย่างมั่นใจมากขึ้น

ส่วนด้านการสร้างสรรคัลภาษา พบว่าขวัญจิต ศรีประจันต์ มีการใช้ถ้อยคำ ตำนวนโวหารและกลวิธีสร้างภาพพจน์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เพลงพื้นบ้านของ ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีความไพเราะและเป็นที่นิยมของคนไทยมาจนถึงปัจจุบัน